

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Sacramentis in Genere, & duobus primis in specie

Bosco, Jean a

Lovanii, 1665

Concl. III. Materia proxima Baptismi est ablutio tum activa, tum passiva.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73340)

continuo exiit sanguis & aqua. Probat etiam Innoc. à posteriori (verba Scoti sunt) per materiam Sacramenti Baptismi: nec in hoc (inquit) verum regenerationis Sacramentum fuisse ostensum: cum per Sacramentum Baptismi non regeneremur in phlegmate, sed in aqua. Probat etiam per aquam miscendam in Sacramento Eucharistia. Probat etiam quarto per figuram, qua praecessit super hoc in veteri Testamento, quando Moyses percussit silecem, & ex ea non phlegma, sed aqua manavit.

Ad probationem respondet ibi, quod vel illa aqua fuit ibi de novo creata miraculose, vel de componentibus resoluta. Concludit Doctor: Sed qualitercumque dicatur de aqua lateris Christi, qua fluxit, sic ut sibi placuit; non propter hoc ibi Sacramenta susceperunt efficaciam.... Sed propter quamdam perfectiorem similitudinem ad Baptismum & Eucharistiam. Certum est tamen, quod Baptismus non potest fieri nisi in aqua usuali, quia Christus hoc instituit.

38. Sal resolutum probabiliter est materia sufficiens. Diana, Henriquez.

Pro fine conclusionis petes, an sal resolutum sit materia conveniens Baptismi? Affirmative respondet (& merito, inquit Diana parte 3. tract. 4. resolut. 5.) Henriquez lib. 2. cap. 6. n. 1. qui in glossa littera F. testatur de communi. Ratio est: quia sal efficitur ex aqua salsa, ut experimento constat, & docet Aristoteles 2. Metheo. cap. 3. Eandem sententiam docet Antonius Fernandez in exam. Theolog. mor. parte 3. cap. 2. §. 4. n. 5. ubi ita asserit: Idem de sale atque nive geluque dicendum arbitror; est enim aqua maris essentialiter gelata aeterno sole, sive per solem condensata; ergo videtur in pristinum statum resolvi.

Anton, Fernandez.

Probabiliter ostenditur oppositum. Regius.

Aliunde tamen pro contraria opinione (quam tenet Regius hinc quaest. 66. art. 4. dub. 1. n. 22.) sicuti vi caloris furni ex massa farinae panis, ex aqua & hordeo cervisia, ex terra speciali succo mixta saccharum gignitur tanquam corpus mixtum: sic forte vi caloris solis ex aqua salsa exurgit corpus mixtum distinctum; quod proinde resolvitur non in aquam, sed in humorem specie distinctum. Saltem non est aqua usualis, aut moraliter loquendo; quod videtur requiri. Sed & hoc negari posset, dicendo esse aquam usuaalem, non minus, quam aquam mixtam luto. It. que ut minimum est materia dubia; adeoque usurpanda tempore necessitatis.

39. Idem dicendum de humore e ligno fluente cum igni imponitur.

Idem videtur dicendum de humore e ligno fluente, quando igni imponitur; videtur quippe ex una parte, quod sit aqua naturalis propter humiditatem, frigiditatem, perspicuitatem & similes qualitates, in quibus assimilatur aquae elementari. Ex

altera autem parte probabiliter dici posset, esse substantialiter succum quodammodo coctum, contentum in fibris ligni, & alimentum ejusdem (aut simile quid sudori corporis humani) vitaliter per radicem attractum.

Certius porro est, sudorem marmoris aut parietum tempore pluvioso esse veram aquam. Similiter liquorem, qui colligitur ex vaporibus densatis, cum ex olla ore evaporantur, & in testaceo tegumento reperuntur: siquidem vapores essentialiter aqua sunt; aqua vero e parietibus manans, aqua est ex aere humido in aquam verso. Ita Antonius Fernandez apud Dianam supra.

Ceterum aliqui apud Regium supra num. 23. & Dianam p. 5. tract. 3. resol. 2. etiam liquores ex herbis & plantis expressos (quos n. 30. cum communiore sententia diximus non esse materiam convenientem Baptismi) annumerant materijs dubijs: qui proinde, sicuti & omnes ceteri liquores, etiam negativè sive merè dubijs, quia videlicet non potest utrimque ex illa ratione quidpiam determinatè cum probabilitate statui; & equidem incertum est, an sint aqua, quia potest fieri quod sint, etsi non possit hic & nunc defectu luminis, gustus &c. discerni: omnes illi (inquam) liquores possunt & debent in necessitate adhiberi, ut succurratur proximo per remedium dubium in defectu certi. Vide quae diximus Disputatione praeced. Sect. 7. Conclusionem 12. in fine. Et idem omnino sit iudicium in dubio materiae proxima, de qua instituo sequentem conclusionem, quae talis est:

Liquores ex herbis & plantis expressi sunt materiae dubiae.

Adeoque in necessitate adhibentur.

CONCLUSIO III.

Materia proxima Baptismi est ablutio tum activa, tum passiva.

Ablutio à Scoto 4. dist. 3. quaest. 3. num. 4. dicitur: *Contractus aquae fluidae liberae coniungentis se cuti, vel separantis inter cutem & aliud corpus. Aliter definitur: Motio aquae liquidae circa corpus, quae per se ordinatur ad fordes abluendas. Dico per se ordinatur; quippe (ut bene advertit Doctor supra num. 2.) Non oportet quod sit ibi ablutio prout distinguitur contra lesionem, & includit amotionem sordium à corpore per contactum aquae: sed sufficit lotio in communi dicta, corporis ab aqua, alio hanc agente; quod nihil aliud*

40. Ablutio proxima Baptismi materiae dubiae definitur. Scoto.

Secl. 1. De Institut. & Mat. Baptif. Concl. 3. 249

aliud est, nisi quod oportet ipsum contactum corporis ab aqua fieri, ab alio causante contactum ipsum. Ut proinde ablutio activa sit ille contactus prout egreditur ab alio agente; passiva verò quatenus recipitur in corpore, quod abluatur: porro depositio fordium potius est effectus accidentalis lotionis. Quo supposito

41. Eiusque communis probatio ex Scoto,

Probat communis conclusio à Scoto supra, ibi: Proximum determinabile, sive materia proxima Baptismi, est ipsa ablutio visibilis: ipsa enim cum verbis tanquam signum proximum significat effectum Baptismi. Et ideo (subdit Doctor) non urget nos illa dubitatio (Gandulphi 1. quest. 1. cap. Detrahe, in glossa ad illud verbum) ne forte asinus bibat Sacramentum; quæ verè est dubitatio asinna: quia illa ablutio non durat nisi in fieri: & quantumcumque aqua possit bibi, vel huc vel illuc transfundi, ipsa ablutio non.

Magist. 8. August.

Unde Magister 4. distinctione 3. sententiam illam Divi Augustini (quæ refertur cap. Detrahe mox allegato) ex Tractatu 80. in Joannem: *Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum; explicat his verbis: Non utique ipsum elementum fit Sacramentum, sed ablutio facta in elemento.* Et Doctor Angelicus 3. parte quest. 66. articulo 1. ad 3. (inquit) *dicendum, quòd accedente verbo ad elementum, fit Sacramentum; non quidem in ipso elemento, sed in homine, cui adhibetur elementum per usum abluitionis; ac si diceret, in ipsa abluitione.*

S. Thomas.

Et ex ipsa Baptismi forma.

Probat autem ex ipsa forma, inquit: *Et hoc etiam signat verbum, quòd accedit ad elementum, cum dicitur: Ego te baptizo &c. Quibus verbis non tantum exprimitur ablutio activa, sed etiam passiva: prima quidem per ly baptizo, quòd significat actionem ministri; secunda verò per ly te, quòd significat suscipientem abluitionem; nisi enim aqua contingat baptizandum, falsò dicitur: Ego te baptizo, sive, lavo.*

Igitur forma Baptismi proximè significat, adeoque determinat applicationem aquæ ad subiectum, sive abluitionem corporis baptizandi; cum qua tanquam proximo determinabili significat abluitionem animæ à peccato, quæ est effectus Baptismi, quamque nullo modo significat sola aqua. Et enim licet aqua possit abluere fordes, tamen non abluunt, nec proximè nata est abluere, nisi applicetur subiecto. Sanè hoc Sacramentum non est quid permanens, sed consistit in usu, non alio quàm lotionè, ex commu-

ni totius Ecclesiæ praxi, superædificata verbis Christi Matthæi ultimo, versu 19. *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos &c.*

Ex his festinè cognoscitur, quare in conclusione expresserim abluitionem activam & passivam: certum quippe est, utramque reperiri in ministerio baptismali, cum actio essentialiter respiciat passionem, imò fortè realiter sint idem. Constat quoque (ut jam ostendimus) verba formæ utramque significare & determinare; ergo nulla est ratio, quare potius una dicatur materia proxima Baptismi, quàm altera.

Quòd tamen non ita velim intelligas, quasi exigatur aliqua realis passio in corpore baptizati, præter contactum successivum physicum aquæ; sed quòd sine illo contactu ratio Sacramenti non subsistat, & ille solus sufficiat. Unde etsi nulla sequeretur frigiditas vel humectatio in corpore, aut nulla abluio fordium, nihilominus Sacramentum foret validum; hæc enim (ut patet ex dictis) per accidens se habent ad abluitionem.

Si petas, quid contactus ille sit? Respondeo, denominationem extrinsecam, seu relationem quamdam ex tali propinquitate corporum resultantem; vel, si malis, ipsa corpora taliter sibi mutuò approximata.

Porro quòd debeat esse contactus successivus, ostendit communis modus concipiendi abluitionem; aqua siquidem immota existens in vase, non dicitur illud abluere propter solum contactum; & ita pars aquæ, quæ adhæret corpori abluitione stantè, quamvis illud contingat, non tamen propriè abluunt; intellige effectivè, qualis abluio requiritur ad Sacramentum, ut rectè notavit Doctor Subtilis supra num. 2. ibi: *Et intelligitur abluio hic, non tantum sicut aqua dicitur lavare corpus quasi formaliter; sed sicut homo dicitur lavare corpus cum aqua quasi propriè abluere: nam solus contactus corporis ab aqua immota, veluti cum quis in balneo quiescit aquà undiquè circumfusus, quæ est quasi abluio formalis, non est instituta tanquam signum vel pars signi, sed ipsa lotio effectivè facta ab aliquo abluente.* Ergo abluio sacramentalis non consistit ex mente Scoti in quolibet contactu; sed oportet, ut sit in fieri: & ideo necesse est, ut successivè fiat, saltem physicè & naturaliter loquendo; quia per motum localem fit.

Dico naturaliter loquendo, inquit Suarez hic disput. 20. sect. 2. quia fingi potest, quòd

42. Ablutio est duplex, activa & passiva.

Ad hanc sufficit contactus successivus physicus aquæ in corpore baptizandi.

Ille contactus est quedam denominatione extrinseca seu relatio.

43. Quòd debeat esse successivus, probatur.

Scotus.

Suarez.

quod ille contactus fiat in uno instanti terminante motum localem aquæ ad corpus; ita ut in eodem instanti plures partes aquæ perveniant ad contingendas plures partes corporis, & tunc ille contactus sine dubio sufficeret ab ablutionem; & ad hoc, ut in eodem instanti perficeretur Sacramentum. Sed huiusmodi casus non sunt morales, & ideo absolute dici potest, requiri contactum successivum, prout naturaliter fieri potest.

44.
Ablutionem consistere in actione ex Scoto colligit Suarez,

Ex verbis Scoti mox allegatis colligit Suarez supra, Doctorem sentire, ablutionem potius consistere in actione, quam in passione seu receptione aquæ in corpore hominis baptizati; quia Sacramentum (inquit) est actio sacra ipsius ministri; ergo & Baptismus ex parte materiæ proximæ erit lotio, ut facta à ministro.

Vasquez in Passione;

E contrario verò Vasquez hinc disput. 141. cap. 2. citat Doctorem nostrum pro sententia, quæ docet Baptismum potius esse ablutionem, quatenus est passio & motus receptus in eo, qui ablutur; siquidem in ipso recipitur Sacramentum, & Sacramentum est ceremoniæ, quæ quis justificatur, ac proinde quatenus in ipso recipitur, & est passio.

Ex Scoto 4. d. 6 q. 2. num. 4.

Allegat autem verba quæ habet Scotus 4. dist. 6. quæst. 2. num. 4. ibi: *Et ex isto videtur sequi corollarium, quod Sacramentum Baptismi magis est baptizatio passiva quam activa; quia plurificata baptizatio est activa, non plurificatur passiva, nec Baptismus; quia passiva est una. Istud autem illatum videtur probabile, quia baptizatus proprie suscipit Sacramentum; suscipit autem proprie ablutionem passivam, & non activam, nisi dicatur idem realiter.*

Ad locum verò superius productum pro ablutione activa respondet Vasquez num. 13. solum ibi asserere Doctorem, lotionem formalem, quam ipse vocat, absque ullo motu aquæ non esse materiam propinquam; sed ablutionem effectivè factam per motum ipsius aquæ circa corpus hominis. Utrum verò hæc ablutio quatenus actio, an autem quatenus passio tantum, vel utroque modo sit materia propinqua, ibi non definit. Hæc ille.

Sed ibidem nihil definit.

Sed neque aliquid definit circa baptismationem passivam loco à Vasquesio allegato, ut infra ostendam, ubi de ministro huius Sacramenti. Et ideo melius dicitur materiam proximam Baptismi consistere in ablutione tum activa, tum passiva; neque enim poni potest actio illa, sive ceremoniæ sacra Baptismi, separatim ab illa passione sive receptione actionis in subje-

cto; neque passio sine actione. Utraque igitur ingreditur conceptum essentiali ablutionis sacramentalis. An autem magis passio, quam actio, vel è converso; an verò utraque æqualiter, sentio cum Suariorum supra ad rem theologiam, quæ rationem esse parvi momenti & utilitatis.

Pergamus itaque ad ea, quæ sunt majoris momenti & utilitatis. Et primò quæro, an sufficiat aquæ guttula, & qualibet minima corporis pars? Asserit Vasquez hinc disput. 145. cap. 4. & non improbabiler, saltem speculativè; adeoque practicè in necessitate. Et quidem pro posteriori parte plurimos citat Auctores, & inter ceteros Doctorem Subtilem 4. dist. 4. quæst. 3. n. 3. sed pèperam, ut statim videbimus: pro prima autem solum Innoc. & Panor. in cap. *Debitum* de Baptismo, ac Summam Rosellam V. Baptismus num. 1.

Quia tamen hæc controversia pendet à communi hominum æstimatione (quippe talis pars debet ablut, & cum tanta quantitate aquæ, ut homo simpliciter censetur ablutus) & quia in hoc Sacramento propter ejus necessitatem tutior pars videtur eligenda; hinc cum majori & saniori parte DD. Respondeo & dico:

CONCLUSIO IV.

Ad validum Baptismum requiritur ablutio notabilis tam quoad partem corporis, quam quantitatem aquæ.

Rationem statim insinuavi; quia videlicet major pars Doctorum, in dicitur & aliorum hominum, non existimant quempiam simpliciter ablutum, aspersum, vel madefactum seu tinctum aqua, si dumtaxat abluatur, aspergatur &c. in minima parte, vel cum modicissima aqua.

Quod magis indubitatum est de ablutione vestium, vel ipsius matris pro puero in utero existentem. De qua loquitur Scotus 4. dist. 4. quæst. 3. num. 3. in hæc verba: *Ad quæstionem dico, quod vel puer secundum omnes partes est in utero matris: vel secundum aliquam partem apparet extra uterum. Si primo modo, dico quod non potest baptizari: non propter rationem prorem, quia conjunctus est causa corruptionis, sed quia Baptismus*

Refertur quod in activa corpore sine dubio sita sita.

45.

Sufficiat ablutionem aquæ guttula, & quælibet minima corporis pars, Vasquez.

Contrarium tenent, quæm tutius eligatur & copulatur.

46.

Ex majori parte DD. communiter hominum existimant.